

РАДА ЄВРОПИ
Комітет міністрів

Рекомендація Rec(2005)3
Комітету міністрів державам-членам
щодо вивчення мов добросусідських держав у прикордонних регіонах

*(прийнято Комітетом міністрів 2 лютого 2005 року
на 913 засіданні заступників Міністрів)*

Комітет міністрів, відповідно до положень Статті 15.6 Статуту Ради Європи,

Враховуючи Декларацію Глав держав і Урядів держав-членів Ради Європи, підписану 9 жовтня 1993 року в м. Відні та зокрема її твердження, що «створення толерантної процвітаючої Європи залежить не лише від співпраці між державами, а й потребує також транскордонного співробітництва між місцевою та регіональною владою, без посягань на Конституцію й зазіхань на територіальну цілісність кожної держави»;

Враховуючи Декларацію Комітету міністрів про прикордонну співпрацю в Європі, прийняту 6 жовтня 1989 року з нагоди 40-ї річниці Ради Європи;

Враховуючи Європейську культурну конвенцію, підписану 19 грудня 1954 року;

Враховуючи Європейську рамкову конвенцію про транскордонну співпрацю між територіальними громадами або владою, підписану 21 травня 1980 року, та Додатковий протокол до неї, підписаний 9 листопада 1995 року, а також Протокол № 2, підписаний 5 травня 1998 року;

Враховуючи Європейську хартію регіональних мов або мов меншин, підписану 5 листопада 1992 року та зокрема її 14 статтю;

Беручи до уваги Рекомендацію № R (98) Комітету Міністрів щодо сучасних мов, прийняту 17 березня 1998 року;

Враховуючи Рішення 165 (1985) Постійної конференції місцевих та регіональних влад Європи щодо співпраці між європейськими прикордонними регіонами, яке, зокрема, закликає до розробки типової угоди про транскордонне співробітництво у галузі культури;

Враховуючи Рішення 259 (1994) Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи про регіональну й місцеву владу та транскордонне або транснаціональне співробітництво в шкільній галузі;

Вважаючи, що добросусідські відносини є основою вільної толерантної Європи, що є ключем до консолідації й демократичної стабільності;

З огляду на те що в багатьох прикордонних регіонах транскордонне співробітництво в усіх сферах ускладнюється мовними й культурними відмінностями;

Зважаючи на користь, для держав-членів досягнень-Ради Європи у галузі навчання мов;

Акцентуючи політичну важливість розроблення стратегій для диверсифікації та інтенсифікації вивчення мов з метою заохочення—багатомовності в паневропейському контексті, подальшого розвитку зв'язків та обмінів, а також використання нових інформаційно-комунікаційних технологій;

Бажаючи підтримувати та розвивати багатство і різноманіття європейського культурного життя шляхом поглиблення взаємного знання національних і регіональних мов, а також мов меншин;

Беручи до уваги багатий досвід транскордонного освітнього співробітництва у прикордонних регіонах і цінний внесок, який вони можуть зробити у підготовку громадян об'єднаної Європи,

Рекомендує урядам держав-членів:

а. Розробляючи політику навчання мов, створювати умови, які дають змогу закладам загальної середньої освіти у прикордонних регіонах на всіх рівнях запровадити вивчення мов сусідніх держав, а також ознайомлення з культурою цих держав, що близько пов'язано з викладанням мов;

б. підтримувати учасників транскордонного співробітництва – таких як регіональна влада, групи транскордонного співробітництва між місцевими та регіональними владами, торговими палатами, профспілками, роботодавцями та іншими організаціями й особами – для залучення освітнього і мовного сектора в проєкти транскордонного співробітництва, які вони організують або готують;

в. прагнути встановити мовну взаємність за співпраці з сусідньою державою чи державами щодо вивчення мов сусідніх країн у прикордонних регіонах, інших мов, що використовуються у відповідних прикордонних регіонах, та є менш уживаними або мовами меншин;

г. вживати всі можливі кроки для впровадження заходів, викладених у Додатку до цих Рекомендацій;

д. прагнути співробітництва у цій галузі з відповідними органами Європейського Союзу для досягнення максимальної синергії.

Додаток до Рекомендації Rec(2005)3

Заходи, яких доцільно вжити у контексті популяризації та вивчення мов сусідніх держав у прикордонних регіонах

Рекомендовані заходи адресовано центральній владі в зоні її відповідальності за визначення правового поля та нагляду за діями територіальних громад чи влад. В окремих федеральних державах це є прерогативою федеральних установ, у такому разі ці заходи адресовано їм. Центральну владу просимо донести ці заходи до їх відома.

А. Імовірні загальні заходи та принципи

i. Визначити урядове відомство чи агентство, яке виступатиме контактом з питань освітнього співробітництва та вивчення мов сусідніх держав у прикордонних регіонах для міністерств сусідніх країн, якщо такий орган наразі не існує. Визначити або утворити національний орган, якщо такого наразі немає, або використовувати урядове відомство чи агентство для збору й поширення відомостей про вивчення мов у прикордонних регіонах на загальнонаціональному рівні та заохочувати цей орган співпрацювати з іншими європейськими організаціями, що мають аналогічні повноваження.

ii. Сприяти утворенню Європейської мережі таких національних органів з метою обміну інформацією щодо організаційних та освітніх питань, започаткувати банк даних із прикладами вдалої практики, реалізації спільних проєктів та розробки інструкції щодо організації вивчення мов у прикордонних регіонах.

iii. Започаткувати або продовжувати діалог з сусідніми державами з метою обміну інформацією про відповідні освітні системи та політику, а також розроблення спільних програм або політик вивчення мов сусідніх країн та освітньої співпраці. Такі програми мають створювати умови для розроблення освітніми інституціями довгострокових транскордонних відносин, запускати освітні проєкти, метою яких є набуття необхідних умінь для життя й роботи в прикордонних регіонах, збільшувати кількість транскордонних обмінів та візитів, а також розробляти спеціальні навчальні матеріали.

iv. Заохочувати й підтримувати місцеві й регіональні освітні ради щодо встановлення контактів із закордонними колегами, обміну знаннями та

досвідом, співпраці й усунення розбіжностей в адміністративних нормах і організації освітнього процесу.

v. За потреби погодити включення викладання мов сусідніх країн та предметів, пов'язаних із історією, географією та культурою сусідніх країн у навчальні плани освітніх закладів у прикордонних регіонах, а також розробляти відповідні навчальні посібники.

vi. Беручи до уваги можливості, надані наявними європейськими програмами, зміцнювати чи впроваджувати законні умови для освітньої мобільності у прикордонних регіонах, включно з обміном учнями і студентами, а також візити до сусідніх країн, зводячи адміністративні процедури до мінімуму для уникнення перешкод такій мобільності.

vii. Усунути законні та інші перешкоди для вчителів, які мають відповідну кваліфікацію в своїх країнах, займатися професійною діяльністю в повному чи неповному обсязі, в партнерських школах по інший бік кордону, зберігаючи свої права та умови працевлаштування.

viii. Уможливити для відповідних органів та/або закладів освіти офіційне визнання етапів середньої або вищої освіти, закінчені в партнерських школах або в університетах по інший бік кордону.

ix. Заохочувати тих, хто займається місцевими та регіональними справами, до розширення громадської обізнаності щодо важливості знання мови, культури та інших особливостей сусідніх регіонів.

Б. Заходи, спрямовані на прикордонні регіони

i. Привернути увагу відповідних організацій і закладів освіти до документації, яка стосується політики навчання мов, розробленої Відділом мовної політики Ради Європи в м. Страсбурзі та відповідно до Проєкту 1.1.4. (Викладання сусідніх мов у прикордонних регіонах) Європейського центру сучасних мов при Раді Європі в м. Граці.

ii. Заохочувати сучасні варіативні підходи до навчання мов та ознайомлення з культурами сусідніх країн, які використовуватимуть близькість сусідніх держав та можливості прямих контактів. Метою має бути максимізація доступності автентичних та стимулюючих форм навчання, включаючи автономне навчання (за якого учні з двох країн вивчають мови одне одного в тандемі), короткострокові інтенсивні курси; довготривале індивідуальне відвідування шкіл по інший бік кордону; та двомовна освіта із залученням вчителів із сусідніх держав для забезпечення належного мовного оточення. Прямі контакти та обміни з сусідніми державами мають підтримуватися і

зміцнюватися із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та ресурсів.

iii. Заохочувати школи й коледжі до встановлення довготермінового партнерства, яке надасть їм змогу отримувати користь від використання можливостей, обладнання та людських ресурсів партнерських закладів та покращить їх знання та сприйняття місцевої культури та відмінностей, що сприятиме кращому взаєморозумінню. Такі партнерські відносини зрештою могли б привести до модифікації наявних чи залучення нових курсів, що забезпечить кваліфікацію, яка визнаватиметься в обох державах.

iv. Заохочувати визнання та використання Європейського мовного портфоліо, враховуючи специфічні потреби прикордонних регіонів, задля гарантії належного й прозорого оцінювання мовних і культурних умінь, стимулюючи таким чином мобільність громадян.

Б1. Заходи, спрямовані на заклади вищої освіти.

i. Заохочувати університети й дослідницькі заклади до глибших досліджень соціальної, культурної, економічної і політичної ситуації у прикордонних регіонах Європи та вивчати їх можливий вплив на освіту.

Заохочувати такі університети до розбудови мережі академічної та наукової співпраці.

ii. Підтримувати підготовку викладачів у прикордонних регіонах, щоб вона включала мову і культуру сусідніх держав та міжнародні транскордонні проєкти. Ці елементи навчального плану мають впроваджуватися спільно із закладами з підготовки спеціалістів із сусідніх регіонів, які мають організувати розміщення їх у відповідних країнах. Ці елементи також мають бути включені до програм підвищення кваліфікації викладацького складу.

Б2. Заходи, спрямовані на середню освіту

i. Заохочувати всі можливі спільні проєкти між школами всіх рівнів та типів, у яких мови сусідніх держав є засобами комунікації й обміну інформацією з різних предметів, роботи в змішаних учнівських групах, створення специфічної документації, зокрема й щодо кінцевих результатів роботи.

ii. Заохочувати заклади загальної середньої освіти до впровадження в наявні або майбутні проєкти співпраці інструкції з транскордонного кар'єрного розвитку для інформування учнів та, якщо можливо, заохочувати їх відвідувати заклади освіти, де вони зможуть продовжувати навчання, здобуваючи необхідну кваліфікацію для роботи в іншій державі.

Б3. Заходи, спрямовані на початкову та дошкільну освіту

- i. Створити умови для викладання мов сусідніх держав від самого початку початкової освіти для того, щоб представити інші культури дітям та надати їм змогу вивчати і використовувати такі мови за потреби у щоденних реальних умовах.
- ii. Заохочувати та підтримувати вивчення мов сусідніх держав з раннього віку в закладах дошкільної освіти чи на добровільних засадах.

Б4. Заходи, спрямовані на освіту дорослих

- i. Сприяти закладам освіти для дорослих у розробленні навчальних методик, адаптованих до потреб і можливостей здобувачів освіти, таких як курси, спрямовані на конкретні уміння в основних видах мовленнєвої діяльності.
- ii. Стимулювати місцеві й регіональні органи, відповідальні за професійну освіту дорослих або залучені до неї, такі як торгово-промислові палати та професійні асоціації, заохочувати менеджерів і персонал відвідувати заняття з мов та культур сусідніх держав з метою розвитку транскордонної професійної співпраці та піднесення економічного рівня прикордонних регіонів.
- iii. Заохочувати місцеві та регіональні влади організувати тренінги для своїх співробітників, які працюють у галузях, де транскордонне співробітництво є або незабаром стане необхідним з метою розвитку їх мовних та міжкультурних умінь, обізнаності щодо особливостей життя й економічної активності в сусідній державі, їх відданості успішній транскордонній співпраці та залучення до неї колег. Вживати аналогічних заходів до адміністративних співробітників центральних і децентралізованих органів влади, які займаються питаннями транскордонного співробітництва.

Б5. Заходи, спрямовані на зацікавлених учасників соціально-культурного життя прикордонних регіонів

- i. Заохочувати відповідні організації до співпраці з їхніми колегами в сусідніх регіонах щодо вивчення ринку праці, розвитку спільних стратегій та підготовчих програм.
- ii. Надати змогу засобам масової інформації сусідніх держав транслювати чи публікувати свою продукцію, включно з періодикою, теле- та радіопрограмами по обидва боки кордону.
- iii. Розвивати співробітництво між засобами масової інформації по обидва боки спільного кордону, зокрема обміни та програми підготовки

журналістів, публікацію статей та трансляцію програм мовами сусідніх держав.

iv. Заохочувати туристичні та інші організації, що займаються схожими типами діяльності, поширювати інформацію про культурні, спортивні та інші події в сусідньому регіоні, включно з музичними й танцювальними, для молодих людей.

v. Стимулювати транскордонне співробітництво між молоддю, культурними і спортивними організаціями й асоціаціями, наприклад, шляхом проведення спільних заходів із залученням відповідних фахівців, засобів та ресурсів таких організацій.